



محفل انس با قرآن ویژه مدیران - روز سه‌شنبه ۹۷/۱/۲۱

## تشریح مصادیق نفاق در قرآن کریم

از کلمه یقول در آیه «و من الناس من یقول امنا بالله و بالیوم الآخر ما هم بمومنین (آیه ۸ سوره بقره)» برداشت می‌شود که ایمان منافقان فقط زبانی و سطحی است و در دلشان رسوخ نکرده است. اگر بخواهیم از دانش آموزی نزد مدیر مدرسه‌اش شفاعت کنیم، دو تعبیر می‌توانیم به کار ببریم. یکی اینکه بگوییم این دانش آموز خلافی مرتکب نشده است که یک نوع طرفداری از دانش آموز است و دیگر آنکه بگوییم این دانش آموز می‌گوید و ادعا می‌کند که خلافی مرتکب نشده‌ام. تعبیر دوم برخلاف تعبیر اول دلالت بر خلاف کردن دانش آموز نمی‌کند بلکه خلاف نکردن را تنها به گفته خود دانش آموز اسناد می‌دهد و در واقع وی را تبرئه نمی‌کند.

خدا نیز منافقان را صاحب ایمان نمی‌داند بلکه فقط ادعای منافقان را که می‌گویند ما ایمان داریم، نقل می‌کند. نفاق یک مرض نهفته و پنهانی است که منافقان دارند و همین مرض بر دستگاه‌های حسی آنها اثر منفی می‌گذارد و از حس و دقت خود بهره‌مند نمی‌شوند. این مرض به شخصیت و نفس، شعور و عقل و تعقل و روابط و برخوردهای آنها سرایت می‌کند.

خداوند در آیه نهم سوره بقره می‌فرماید «یخادعون الله والذین امنوا و ما یخدعون الا انفسهم و ما یشعرون؛ منافقان به خیال و پندار خود به خدا و مومنان نیرنگ می‌زنند درحالی‌که جز خودشان را فریب نمی‌دهند اما نمی‌فهمند.» شعور از ریشه «شعر» به معنای مو است. کسی که دارای فهم دقیق و موشکافانه باشد، اهل درک و شعور است. بنابراین منافق گمان می‌کند که دیگران را فریب می‌دهد، زیرا درک درست ندارد.

مراد از حيله و مکر منافقان با خدا یا خدعه و نیرنگ آنان با احکام خدا و دین الهی است که آن را مورد تمسخر و بازیچه قرار می‌دهند یا به معنای فریبکاری نسبت به پیامبر خداست، یعنی همان گونه که اطاعت و بیعت با رسول خدا، اطاعت و بیعت با خداوند است، خدعه با رسول خدا به منزله خدعه با خداست و این گونه فریبکاری و نیرنگ بازی با دین، نیرنگ نسبت به خود است. همان گونه که اگر پزشک، دستور مصرف دارویی را بدهد و بیمار به دروغ بگوید که آنها را مصرف کرده‌ام، به گمان خودش پزشک را فریب داده و در حقیقت خود را فریب داده است.

برخورد اسلام با منافق، همانند برخورد منافق با اسلام است. منافق در ظاهر اسلام می‌آورد و اسلام نیز وی را در ظاهر مسلمان می‌شمارد ولی در دل ایمان ندارد و کافر است و خداوند نیز در قیامت وی را با کافران محشور می‌کند.

در روایتی از پیامبر اسلام (ص) می‌خوانیم که ریاکاری خدعه با خداوند است. قرآن بازتاب کار نیک و بد انسان را برای خود وی می‌داند و در این آیه می‌فرماید که خدعه با دین، خدعه با خود است نه خدا و در جای دیگر می‌فرماید «ان احسنتم احسنتم لانفسکم و ان اساتم فلها؛ اگر نیکی کنید، به خود نیکی کرده‌اید و اگر بدی کنید به خود کرده‌اید.» و در جایی دیگر می‌فرماید «ولایحیق المکر السیی الا باهله نیرنگ بد، جز سازنده‌اش را فرا نگیرد.»